

DOJRZAŁOŚĆ SZKOLNA, czyli co 7-latek powinien umieć przy rozpoczęciu nauki w szkole...

Dorośli wiedzą jak ważny jest bagaż wiadomości i umiejętności, którymi dysponuje dziecko, jak ułatwia to start szkolny. Jeżeli dziecko jest dobrze przygotowane do podstawowych zadań intelektualnych, nieźle czyta, wykazuje się sprawnością graficzną, posiada dobrą orientację przestrzenną, wykazuje dobre tempo pracy - obawy rodziców nie muszą być zbyt duże. Jeżeli jednak nasza pociecha przejawia już jakieś kłopoty, nie czekajmy, aż się pogłębią z chwilą przyścia do szkoły. Skorzystajmy z doświadczeń pedagogów (można poprosić o zestawy ćwiczeń nauczycielkę przedszkola, szkoły, albo odwiedzić poradnię psychologiczno-pedagogiczną). Czasami dwa miesiące wakacji pozwoli nadrobić niektóre braki. Obowiązkowo należy odwiedzić poradnię, gdy zauważymy, że nasze dziecko ma kłopoty z analizą i syntezą wyrazów lub nie rozpoznaje liter.

Poniższy zestaw pytań jest listą wskaźników dojrzałości szkolnej dzieci sześciolatków. Pomoże on rodzicom prawidłowo przygotować dziecko do podjęcia nauki w szkole, nadrobić zaległości, zlikwidować słabsze strony czy też skierować dziecko do odpowiedniego specjalisty w celu dokładnego zdiagnozowania trudności.

1. Czy dziecko potrafi kolorować obrazek nie wykraczając poza linie?
2. Czy lubi rysować? Czy prawidłowo obchodzi się z przyborami do rysowania?
3. Czy potrafi lepić z plasteliny, modeliny?
4. Czy potrafi ciąć nożyczkami według wytyczonej linii prostej i krzywej?
5. Porównaj wykonane przez dziecko rysunki ludzi z rysunkami innych dzieci:
 - a. czy postać jest kompletna?
 - b. czy części ciała są proporcjonalne do całości?
 - c. czy części ciała rozmieszczone są właściwie?
6. Czy potrafi sortować klocki wg barwy, kształtu, wielkości?
7. Czy potrafi kojarzyć przedmioty lub obrazki "pasujące do siebie", np. piłka i siatka, krowa i mleko, jabłko i drzewo?
8. Czy potrafi znaleźć kilka różnic w dwu przedmiotach lub obrazkach pozornie identycznych?
9. Czy potrafi odtworzyć wzór z klocków?
10. Czy potrafi sortować znane przedmioty i obrazki wg określonego kryterium, np. ubranie, owoce, zabawki?
11. Czy potrafi dobierać do wzoru:
 - a. takie same obrazki, takie
 - b. same litery,
 - c. takie same słowa?
12. Czy prawidłowo różnicuje dźwięki z otoczenia?
13. Czy potrafi wyróżnić dźwięk na początku i na końcu wyrazu?
14. Czy potrafi zróżnicować dźwięki podobne, np. Tomek- domek?
15. Czy potrafi odtworzyć prosty układ rytmiczny, np. xx xx x?
16. Czy potrafi rozwiązywać zagadki:
 - a. proste, np. "Jest biała, piszemy nią na tablicy"?,
 - b. trudne, np. "Co to za nasiona - sieje się je wiosną, a potem z nich piękne grzechotki wyrosną?"

17. Czy podczas ćwiczeń gimnastycznych ma trudności z wykonaniem pokazanego zadania?
18. Czy potrafi skakać kilka kroków w przód i w tył:
 - a. na jednej nodze?
 - b. na obu nogach?
19. Czy potrafi ustać z zamkniętymi oczami najpierw na jednej, potem na drugiej nodze przez 5 sekund?
20. Czy występują u dziecka skurcze lub tiki: drobnych mięśni języka i warg, inne?
21. Czy potrafi samo zawiązać sznurowadło i zapiąć guziki?
22. Czy potrafi wysłuchać 4 - 5 poleceń, a następnie zastosować się do nich?
23. Czy potrafi po skończonym zajęciu posprzątać po sobie?
24. Czy zawsze kończy rozpoczętą pracę?
25. Czy potrafi podczas zajęć grupowych czekać na swoją kolej?
26. Jaka jest trwałość uwagi:
 - a. gdy słucha opowiadań lub muzyki,
 - b. gdy bierze udział w czynności grupowej,
 - c. gdy bawi się zabawkami konstrukcyjnymi?
27. Czy jest bardzo ruchliwe, czy jest zamknięte w sobie, czy jest "odludkiem"?
28. Czy podczas wykonywania zadania łatwo rozpraszają je przypadkowe bodźce, np. szelest papieru podczas słuchania opowiadania?
29. Czy odróżnia lewą stronę swego ciała od prawej? Czy nie określa ich odwrotnie?
30. Czy posługuje się zawsze jedną ręką w pracach wymagających wyboru - którą? Czy pracuje obiema rękami zamiennie?
31. Czy występują u niego perseweracje, tj. czy powtarza raz za razem te same słowa lub czynności?
32. Czy występują echolalia, tj. powtarzanie słów poprzednio usłyszanych, np. zadanego pytania?
33. Czy w opowiadaniu posługuje się pojedynczymi słowami, kilkuwyrazowymi zwrotami, czy pełnymi zdaniami?
34. Czy prawidłowo wymawia wszystkie głoski?
35. Czy wyraża się poprawnie pod względem gramatycznym, czy nie ma trudności ze znajdowaniem właściwych słów?

Przykłady zajęć sprzyjających kształtowaniu dojrzałości szkolnej:

- Różnorodne prace plastyczne: wycinanie, rysowanie, wydzieranie, lepienie itd. (rozwijają niezbędną przy pisaniu sprawność ręki, uczą rozróżniania kształtów, kolorów i położenia poszczególnych elementów, dostrzegania różnic i podobieństw).
- Uczestniczenie w świętach, uroczystościach rodzinnych i pomoc w ich przygotowaniu (zdobywanie wiedzy o zwyczajach świątecznych i rodzinnych, ćwiczenie motoryki, samodzielności, kształtowanie nawyków kulturalnego zachowania się, możliwość wykazania się swoimi osiągnięciami – znajomością wierszy i piosenek).
- Wycieczki (dostarczają wiedzy o świecie, wzbogacają słownictwo, są okazją do obserwowania i działania).
- Czytanie dziecku wartościowych utworów literackich, szczególnie wielokrotne (uwrażliwia moralnie, wzbogaca słownictwo, uczy skupienia).

- Korzystanie z czasopism dla przedszkolaków (i programów telewizyjnych np. Ulica Sezamkowa) – są w nich właściwie dobrane tematy, ćwiczenia i pomysły zabaw, które systematycznie i we właściwym kierunku rozwijają dziecko.
- Układanie puzzli i innych układanek (przygotowuje do czytania i pisania, ponieważ uczy umiejętności właściwego patrzenia – rozróżniania kształtów, spostrzegawczości, koncentracji uwagi)
- Uczenie się na pamięć wierszy i piosenek (ćwiczą pamięć, słuch, poczucie rytmu, rozszerzają zasób słów).
- Wspólne (!) oglądanie telewizji, słuchanie audycji radiowych, chodzenie do kina i teatru (wzbogaca wiedzę, daje możliwość rozmawiania, ćwiczy umiejętność wyrażania myśli i poglądów).
- Zakupy (rozpoznawanie towarów, omawianie ich pochodzenia, walorów odżywczych, okazja do samodzielnych zakupów, uczenia się właściwego zachowania wśród ludzi).
- Codzienne prace domowe np. sprzątanie, pranie, przygotowywanie posiłków, opieka nad zwierzętami, roślinami (uczą systematyczności i obowiązkowości, służą rozwijaniu umiejętności manualnych, dostarczają wiedzy o działaniu urządzeń domowych, potrzebach roślin i zwierząt, są okazją do obserwacji i nazywania różnych kształtów i położenia przedmiotów względem siebie itp.)

Co siedmiolatek powinien umieć przy rozpoczęciu nauki w szkole:

- rozpoznawać litery drukowane (małe i wielkie), łączyć je w sylaby, a sylaby w wyrazy
- układać wyrazy z rozsypanki literowej,
- czytać pojedyncze wyrazy związane z życiem codziennym (mama, las, dom, itd.),
- odczytać krótkie zdania drukowane,
- układać zdania lub równoważniki zdania z rozsypanki wyrazowej,
- rozumieć sens przeczytanego zdania,
- liczyć do dziesięciu (choć dzieci zwykle potrafią więcej),
- odczytywać liczby przynajmniej do dziesięciu,
- rozpoznawać kolory,
- porządkować przedmioty według jakiejś cechy, dzielić je na podgrupy,
- porównywać przedmioty i zbiory przedmiotów (większe, mniejsze, tyle samo),
- znać relacje przestrzenne (niżej, wyżej, w lewo w prawo, obok, z tyłu),
- rozpoznawać proste figury geometryczne.

Warto też posłuchać wymowy dziecka, a w razie wątpliwości czy jest prawidłowa, udać się do logopedy.

Gdy dziecko rozpoczyna naukę w klasie pierwszej, wady wymowy mogą utrudniać start szkolny, bowiem nie dość, że przysparzają wiele przykrych przeżyć (docinki kolegów), co może utrudnić adaptację dziecka do nowego środowiska, to towarzyszą temu niekiedy trudności w pisaniu - dzieci piszą tak jak mówią.

Od dziecka 6-letniego możemy śmiało oczekiwać:

- poprawnej wymowy wszystkich głosek i grup spółgłoskowych, ale zdarza się, że duża grupa dzieci ma jeszcze problemy z głoskami pojawiającymi się najpóźniej - sz, ż, cz, dż, r;
- dość bogatego słownictwa, poprawnego budowania zdań, wyrażania swoich myśli;
- umiejętności samorzutnego wypowiedzenia się na temat obrazka (co i kogo przedstawia, co tam się dzieje - nazywanie czynności);
- umiejętności porównywania (odnajdywania różnic i podobieństw) oraz klasyfikowania przedmiotów pod względem: wielkości, koloru, kształtu, czy funkcji użytkowej wskazanego przedmiotu;
- umiejętności analizy i syntezy słuchowej wyrazów o prostej budowie fonetycznej (tzw. głoskowania);
- umiejętnego wyodrębniania głosek na początku, na końcu i w środku wyrazu, oraz samodzielnego wymyślenia wyrazów rozpoczynających się daną głoską, wyklaskiwania wyrazu sylabami;
- umiejętności określania i nazywania: położenia przedmiotu w stosunku do innych przedmiotów: blisko, daleko, między, wewnątrz, na zewnątrz, na brzegu, obok, nad i pod;
 - kierunku: w tył, do przodu, do góry, w dół, przed siebie, w bok, na wprost
 - wielkości przedmiotu: mały - większy - największy, taki sam, gruby - chudy, długi, dłuższy, najdłuższy, krótki,
 - ciężaru: ciężki, lekki, lżejszy, taki sam
 - czasu i jego upływu: rano, południe, wieczór, długo, dłużej, krótko, teraz, przedtem, potem, najpierw dzisiaj, wczoraj, jutro;
- umiejętności rozpoznawania wielkich i małych liter drukowanych (ale bez dwuznaków: sz, cz, rz, ch, bez „ą” i „ę”, „j”, bez zmiękczeń) oraz cyfr;
- umiejętności uważnego słuchania opowiadania, śpiewu;
- umiejętnego używania podstawowych zwrotów grzecznościowych (przepraszam, do widzenia...).

Tak, więc obserwuj, wymagaj i pomagaj!